

Wykrywanie i zapobieganie nieprawidłowościom podczas wyborów

Istnieje wiele sposobów wpływania na wyniki wyborów. Oprócz środków mniej lub bardziej akceptowanych, bazujących np. na socjotechnice czy dostępie do mediów, istnieją też takie, które czasami można nawet uznać za jawne łamanie obowiązującego prawa. Wykrywanie i zwalczanie tych akurat - z pozoru drobnych - nieprawidłowości, wykroczeń i przestępstw, jest niezwykle istotne. Ich bezpośrednim skutkiem jest bowiem nie tylko skład Sejmu, Senatu czy rządu, ale przede wszystkim ustanawianie prawa i umowy zawierane przez różne instytucje. Nieprawidłowo przeprowadzone wybory to nieprawidłowo działające państwo, czego wyraziste przykłady widać choćby u niektórych naszych sąsiadów.

Dotychczas o fałszerstwach wyborczych w naszym kraju dowiadaliśmy się sporadycznie, np. gdy osoby, które zauważyły nieprawidłowości, były na tyle zdeterminowane, by nagłośnić sprawę. Niestety, analizy statystyczne kolejnych wyników wyborów wskazują, że różnych anomalii może być znacznie więcej. Jedynym sposobem wyeliminowania podobnych zjawisk jest uważna kontrola pracy komisji wyborczych oraz precyzyjna weryfikacja zgłaszanych wyników.

Na co zatem zwracać uwagę i jak reagować na niepokojące objawy?

Nieprawidłowości związane z przygotowaniem kart do głosowania

Karty do głosowania pochodzą z drukarni Urzędu Rady Ministrów. Mimo poważanego źródła, podczas ostatnich wyborów prezydenckich okazało się, że nazwisko jednego z kandydatów oraz kratka przy tym nazwisku, były większe o około 8% niż u konkurenta. Niewykluczone, że podczas zbliżających się wyborów pojawią się podobne problemy, związane z umiejscowieniem lub czytelnością nazwisk poszczególnych kandydatów.

W wypadku wykrycia, przypadki takie należy udokumentować (np. wykonać zdjęcie nieprawidłowej karty) i natychmiast zgłosić swojemu koordynatorowi. W wypadku potwierdzenia, nieprawidłowość zostanie nagłośniona i może zostać zgłoszony protest wyborczy.

Sprzedawanie głosów

Niestety, przypadki takie już zostały w Polsce odnotowane, a nawet udowodnione przed sądem. Wyborcy godzący się na udział w procedurze pobierają od organi-

KARTA DO GŁOSOWANIA
w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej
Ponowne głosowanie w dniu

Kandydaci na Prezydenta Rzeczypospolitej

1. KACZYŃSKI Jarosław

2. KOMOROWSKI Bronisław

zatora fałszerstwa wypełnioną kartę do głosowania (dzieje się to poza lokalem wyborczym), wrzucają kartę do urny, a czystą kartę z lokalu wyborczego oddają kupującemu głosy.

Aby zapobiec takim fałszerstwom, należy uważnie obserwować otoczenie lokali wyborczych. Zwykle na sprzedaż głosów godzą się osoby o niskim morale, które skusi drobna kwota pieniędzy, czy nawet alkohol. Zgłoszenie i (w miarę możliwości) dokumentację fotograficzną należy przekazać dyżurującym pełnomocnikom i ew. policji.

Wielokrotne głosowanie poza miejscem zamieszkania

Ordynacja wyborcza dopuszcza głosowanie poza miejscem zamieszkania. Zwykle w wyborach prezydenckich głosowało w ten sposób mniej niż 200 tysięcy osób, jednak podczas ostatnich wyborów było ich aż 800 tysięcy. Aby zagłosować poza miejscem zamieszkania, wystarczy pobrać z Urzędu Gminy odpowiednie zaświadczenie,

które (wg. Sądu Najwyższego) nie musi nawet posiadać pieczętki urzędu wydającego. Rejestrowanie osób głosujących w ten sposób odbywa się dopiero w komisji. Nikt nie rozlicza urzędników z wydanych zaświadczeń, nikt też potem nie sprawdza, czy wyborca nie zagłosował w kilku miejscach, posługując się kopiami zaświadczeń.

Obecne przepisy nie zapewniają ochrony przed takim sposobem fałszowania wyborów. Są podejmowane kroki, aby zmienić ten stan, jednak do czasu przyjęcia skutecznych rozwiązań, wolontariusze powinni - niezależnie od komisji - tworzyć listy (zawierające nazwiska i numery PESEL) osób głosujących poza miejscem zamieszkania. Listy te zostaną poddane analizie za pomocą odpowiedniego oprogramowania komputerowego.

Głosowanie przez pełnomocnika niezgodnie z jego wolą

Sytuacja ta dotyczy przede wszystkim osób starszych, niepełnosprawnych i chorych. Nie ma żadnej pewności, że pełnomocnik takiej osoby zagłosuje zgodnie z wolą wyborcy, a ponadto naruszona jest zasada tajności wyborów

Obecnie trudno jest zapobiegać nadużyciom tego rodzaju. Częściowym rozwiązaniem problemu jest zorganizowanie akcji dowozu osób do lokali wyborczych. Niemniej należy stworzyć listę pełnomocników oraz osób, w imieniu których oddali oni głosy. Listy takie pozwolą na dalszą analizę problemu i przyczynią się do jego rozwiązania.

Unieważnianie głosów przez członków komisji wyborczej

Podczas ostatnich wyborów samorządowych odnotowano niespotykane dużą liczbę głosów nieważnych. W wypadku wyborów do sejmików województw, komisje zgłosiły ich ponad 1,7 miliona czyli aż 12% wszystkich głosów. Okazuje się, że aby głos stał się nieważny, wystarczy np. podczas liczenia dopisać „x” lub inny znak przy nazwisku jeszcze jednego kandydata.

Aby zapobiec podobnym praktykom, nie wolno dzielić członków komisji na oddzielne grupy zliczające głosy (podział taki motywuje się przyspieszeniem pracy). Ponadto

przewodniczący komisji lub jej członek powinien zażądać oddania przez pozostałych członków wszelkich długopisów, piór czy pisaków. Do sporządzania notatek osoby te powinny otrzymać ołówki. Najważniejszym zadaniem męża zaufania podczas tych prac jest uważne przyglądanie się pracy poszczególnych członków komisji.

Dodawanie głosów

Głosy mogą zostać dodane fizycznie do urny, albo można sfałszować liczby zamieszczone w sprawozdaniu. Jeśli kontrola pracy komisji jest prowadzona w sposób prawidłowy, sytuacja taka raczej nie powinna się zdarzyć. Mimo to, otrzymywaliśmy zgłoszenia problemów tego rodzaju.

Należy zwracać szczególną uwagę na przypadki wyborców, którzy w lokalu dowiadują się, że już oddali głos. Sytuacje takie należy możliwie szczegółowo udokumentować i bezwzględnie zgłosić do koordynatora.

Falszowanie liczby głosów oddanych na poszczególne partie lub kandydatów

Problem ten może wystąpić, gdy komisja segreguje głosy oddane na poszczególne partie lub kandydatów, po czym przelicza tylko otrzymane „kupki” kart. W takiej sytuacji stosunkowo łatwo jest podrzucić dodatkowe karty do stosu preferowanej partii lub kandydata.

Jedynym sposobem zapobiegania fałszerstwom przy tym sposobie liczenia jest ponowna kontrola i przeliczenie kart przez każdego członka komisji. Ważne jest przy tym, aby poszczególni członkowie komisji nie znali wyników otrzymanych przez ich kolegów.

Falszowanie wyników na poziomie komisji okręgowych lub PKW

Aby wykryć ewentualne nieprawidłowości pracy tych komisji, konieczne jest niezależne gromadzenie wyników cząstkowych ze wszystkich komisji wyborczych, a następnie ich weryfikacja, analiza i porównanie z wynikami oficjalnymi. Posłużą do tego specjalnie stworzone narzędzia informatyczne, obejmujące zasięgiem swojego działania zarówno poszczególne komisje, jak i cały kraj.

Miejsce na notatki
